

Miroslav Válek

Smutná ranná električka

Smutná ranná električka
a ja v nej a ja v nej,
už ma vezú
ako v rakve sklenenej.

Smutno zvoní pred nami
a za nami smutno zvoní
smutné zvonce v smutnom dni,
smutný sprievod pohrebný.

Vždy keď idem takto k tebe,
vždy keď idem takto k vám,
plačiem ako na pohrebe.

Lúto mi je vlastnej smrti.
Vždy sa vo mne niečo zrúti,
vždycky niečo pochovám.

Celé mesto je dnes smutné.
Smutné parky, smutná pláž.

A ja smútim preukrutne:
Chodím k tebe, keď ma voláš,
chodím aj keď nevoláš.

DÁŽĎ

Už to zvoní nad vežami v zlate kupol,
už mi to aj rieka kričí do ucha.
Prašivý deň nad mesto si čupol,
prší, popícha.

Na čo myslíš práve v tejto chvíli?

Myslím na to, prečo ma tak mylí
holé miesto na rukáve tvojho kožucha,

čo to na mňa padá ako skala,
aj o čie plece si sa opierala,
a či aj našu lásku čas tak ošúcha.

Bubny dažďa, lejak zlý a prudký,
bubny na stromoch a bubny na strechách,
vybubnujú ti všetky moje smútky,
celú tú ntieseň, všetok hlúpy strach.

Už to zvoní nad vežami v zlate kupol,
už ti to aj rieka kričí do ucho.
Prašivý deň nad mesto si čupol.
Popfcha.

MYŠÍ SONET

Čo sa to len stalo medzi nami?
Čo sa stalo, že mlčíš ako myš?
Je smutná vrba, je lavička, je kríž,
je nebo, ktoré práši perinami

mračien, je moja ruka položená na tvojej.
Ach, a ty nie si! Krutá predstava!
O kamene podopretá hlava boľavá.
Si smutný drozd a tebe ľahko je:

zajtra si krajšiu pieseň vymyslíš.
Ale tá moja, bezradná, tá stále vracia sa mi:
Je smutná vrba, je lavička, je kríž...

A do teba len krátke listy chodia,
studená, chladná, padajúca voda...
Čo sa to len stalo medzi nami?

POČASIE

Padá dážď, pršia chyzantémy
a ľudia oči div že nevyočia si.
Zatlčú rakvu, svieca dohorí
a sused susedovi hovorí:
Nebohý, chudák, bol mi ako brat...
A myslia si pritom:
Tomu je už dobre,
na toho neprší,
ten je rád.
Padá dážď, pršia chryzantémy,
ľudia oči div že nevyočia si.

A ty básnik, nemáš iné témy?
Čo by ste chceli v takomto počasí!

DOMOV SÚ RUKY, NA KTORÝCH SMIEŠ PLAKAŤ

To bolo vtedy rečí, keď zahynul Ivan Hrozný.
učiteľ dejepisu s večne smutnou tvárou!
Siahol si na život a ani nezaplatil nájomné.
A že tam tak visel
a že tam tak visel ten uličník
a na celý svet vyplazoval jazyk,
to sa mu nedá odpustiť.
Tvárou do ulice, päťami ku dverám,
ako niekto, kto práve vošiel a stojí za záclonou,
ale hlavu naklonenú, akoby uhýbal pred
úderom,
a pod nohami plná náruč vzduchu.
Ó, ustielajte vzduch pre tých, čo odchádzajú,
ustielajte plné hrsti voňavého vzduchu,
ktorý ich oddeľuje od zeme.
Tam na ten vzduch si poskladajú svoje žiale ako
košele,
na čistú ražnú slamu vzduchu.
Keby chodil niekto, čo tak visel,
ten by musel hrozne hlavou kolembať,
ten by musel hrozne hlasno zvoniť.

Každý deň si uväzujem kravatu,
po zvonení zostával som v triede.

Pamätám sa: vždy nás upozorňoval na podivnú
zhodu letopočtov - a naozaj - už roku 1638
zomrel Johannes Althaus, starosta emdenský,
ktorý celý svoj život rozvíjal myšlienku o zvr-
chovanosti národa, a o 300 rokov neskoršie sa
čosi stalo s hranicami nášho štátu. Bude to iste
tak, ako nám hovorieval: že totiž dejiny vy-
tvára sila osobnosti a udalosti sa len prispôso-
bujú vôli génia.

Ale mne bolo v tom čase všetko ľahostajné.
Hrával som futbal
a miloval Helenu Daňkovú z III.B.

Už pred prvou púnskou vojnou sme sa držiavali
tajne za ruky
a o 7 strán ďalej som už tušil,
že to, čím tak vonia, bude škorica
trocha pomiešaná s kôprom.

Cez telocvik sme sedávali na oknách,
knísali nohami
a počúvali monotónnu pieseň :
"...Gallia est omnis divisa..."

Vtedy som ešte nevedel, že táto vec sa stane až
o poznanie neskoršie,
nevidel som život, ako sa obracia k nám
chrbtom.
Jedného dňa som otvoril dvere triedy, v ktorej
nebola,
a položil som nohu na xylolit
ako do horiacej trávy.
V ten deň si niesla svoje české meno do Prahy.

Myslel som,
že to bola nevyhnutnosť osudu alebo vôľa bohov,
proste čosi
ako náhly pád jablka na ostrie noža,
ale jadro veci bolo v niečom inom.

Aj trinásťročné lásky majú svoje dejiny,
krvavé
a ako voda smutné.

Ešte dnes ju vidím,
jej malé nohy s červenými sandálmi
v prachu ciest
- pivonky rastú koreňmi nahor,
zástavy vejú pod kvetmi.

Peši, peši, peši...
Ruky na tvári.

Napokon,
to pekné české meno bolo celkom nanič.
Čoskoro sa mnohým znepáčila jej olivová pleť
a modravý lesk vlasov,
pripomínajúci hlaveň pištole.
Za gotickými oknami biskupského gymnázia
sme práve rozoberali tajomstvo večnej pravdy:
"Memento, homo, quia pulvis es
et in pulverem reverteris..."
Tak sa teda obrátila na prach.

Veci sa ďalej vyvíjali normálne. Pretože dejiny
vytvára sila osobnosti a udalosti sa len prispô-
sobujú vôli génia, rozhodol sa František Kaplá-
nek, šófer Červeného kríža, a jemu podobní,
každý s kvapkou cudzej krvi v rodnom liste, že

premenia beh sveta v miestnom meradle. V tejto súvislosti si spomínam na istú báseň trocha sentimentálnu. Počul som v nej padať nočné motýle na sklá okien ako dážď a kamene.

Ale v tom období,
v nociach úplného zatmenia Mesiaca a hviezd
počuli ľudia iné veci,
prostým ucho nezachytiteľné:
presýpanie piesku v okenných tablách,
zúfale úsilie stola
vrásť do dlážky,
nehnúť sa
a šumieť korunou,
a potom zrazu
do tmy
ostrý výkrik sviec.

Pokorné a tiché bratstvo kľúčov,
nevydávajú ruke ten, čo otvorí.
Šialená noc sedí na streche
a vypiskuje na deravom komíne,
flauty bazy hrajú v záhradách.
Prekročiť ten strach,
otvoriť dvere
a vidieť, čo sa robí !
Matka ! Matka !
Čižmy na schodoch.

A potom doma umývala riad,
plechovú slávu nedeľného obeda,
pri ktorom zostal jeden tanier čistý.

A potom doma kvety polievala,
drhla prach dlážky,
strážila lesk okien
a večne mala obe ruky prázdne.

Prezerala si ich večer pod lampou,
prekvapená,
prikladala ich k sebe a odťahovala,
prikladala, odťahovala.
Čo bolo medzi nimi, nikomu nepovedala.

To bola práve tá zvrchovanosť národa:
ruky, ruky.
Ruky volajúce o pomoc,
čierne kmene spáleného lesa,
nad ktorým ani plavá žlna neprepláva,
len sprostáčik vietor tam zdvíha

škridlu popola.

Pominulo sa to,
rozplynulo sa navždy,
no hlboko v hrdle stále zostáva
horká chuť mandlí,
prehltnutých so soľou.

Slza a krv.
Miláčik, neplač.

Budeš raz chodiť do školy
a budú sa ťa pýtať.
Ale ty im povedz: Neviem.
Moja pamäť je zrkadlo, na ktoré mi dýchli.
Nepamätám sa.

Bude stará studňa
a bude vedro krvi.
Nepi z nej.
Krv Oswienčimu,
krv Kremničky,
krv Lidíc.

Krv nie je voda,
nepi z nej.

Aj trinásťročné lásky majú svoje dejiny,
krvavé
a ako voda smutné.

Miláčik, neplač.
Ty sa toho nedožiješ,
neplač.

Kúpim ti glóbus, čo sa pekne krúti,
a budeme cestovať.
Sedem mŕtvych oceánov podomieľa brehy
pamäti.
Sedem mŕtvych oceánov, poviazaných reťazou.

Ale tam,
na dosah ruky
čierne lampy hviezd.
Prší.
Osamelá voda na tvári.
František Kaplánek, šofér Červeného kríža,
a jemu podobní
pozerajú na nás,
dupocú

ako zlostné deti na výlete za mestom
a kričia:
Je nám tu zima.
Prší.
Chceme ísť už domov.

Domov je chladná voda v zarosenom džbáne.
Domov sú ruky, položené na stole
v nedeľnom tichu, po práci,
prázdne a čakajúce,
rozhodujúce,
jediné, ktoré vytvárajú dejiny.

Domov sú ruky, na ktorých smieš plakať.
Skrývajú tvoju tvár, vlhkú od potu a od slz.
Môžu pritúliť, zachrániť a zohriať.
Ale aj priložiť prsty na hrdlo a stisnúť.
Každý deň si uväzujem kravatu,
každý deň myslím presne na to isté.

